

NAGYSÁP

TELEPÜLÉSKÉPI ARCULATI KÉZIKÖNYV

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	3
2. <i>Nagysáp</i> bemutatása	5
<i>A település története, általános településkép, településkarakter</i>	
3. Örökségünk	9
<i>A településképi szempontból meghatározó építészeti, műemléki, táji és természeti értékek, településképi jellemzők</i>	
4. Eltérő karakterű településrészek, településszerkezeti jellemzés	11
<i>Nagysáp belterület</i>	
<i>Nagysáp külterület</i>	
5. Építészeti útmutató, ajánlások	16
<i>Telepítés</i>	
<i>Tetőhajlásszög</i>	
<i>Magasság</i>	
<i>Tetőforma</i>	
<i>Terepalakítás</i>	
<i>Színek</i>	
<i>Kerítések</i>	
<i>Kertek</i>	
<i>Erkélyek, tornácok</i>	
<i>Ajtók, ablakok</i>	
<i>Homlokzatképzésre</i>	
<i>Részletek</i>	
6. Mai példák	31
7. Utcák, terek	34
8. Sajátos építményfajták	36
<i>Hirdetések, reklámtáblák</i>	
9. Impresszum	38

BEVEZETÉS

A természeti környezet a maga sokféle adottságával szinte sugallja az embernek a települések, létesítmények helyét és jellegét. Fontos, hogy építő tevékenységünk során a természet által kialakított összhangot nem megtörjük, hanem az értékeket kiemeljük és további összhangot teremtve növeljük.

A kézikönyv elkészítésének célja a figyelemfelhívás, szemléletformálás, ne csak emblematisz épületekkel egyéni önmegvalósításra törekedjenek a közösség tagjai, hanem magukénak érezve szűkebb környezetüket, formálják is azt.

Településben, közösségben gondolkodva próbálják meg a lakókörnyezetük, településük egészének a jövőjét elképzelni és tervezni.

A szabályokat közösen megalkotva, falujuk épített környezetének harmonikusabbá tételével nem kizárólag az esztétikai igények elégülnek ki, hanem a biztonságérzet növekedése, a közterületeken való gyakoribb tartózkodás és az általános jobb életérzés is megvalósulhat. A kézikönyv egy kiindulópont, nem lezárt dokumentum.

Célunk a folyamatos bővítés; a szép házak, új kertek, kerítések ötletesebb megoldások bemutatása mind az építetőknek mind a tervezőknek.

Szeretnénk, ha eddigi értékek bemutatásra kerülnének és meglévő megoldásokra az ideköltözőknek és az itt lakóknak fel tudnánk hívni a figyelmét!

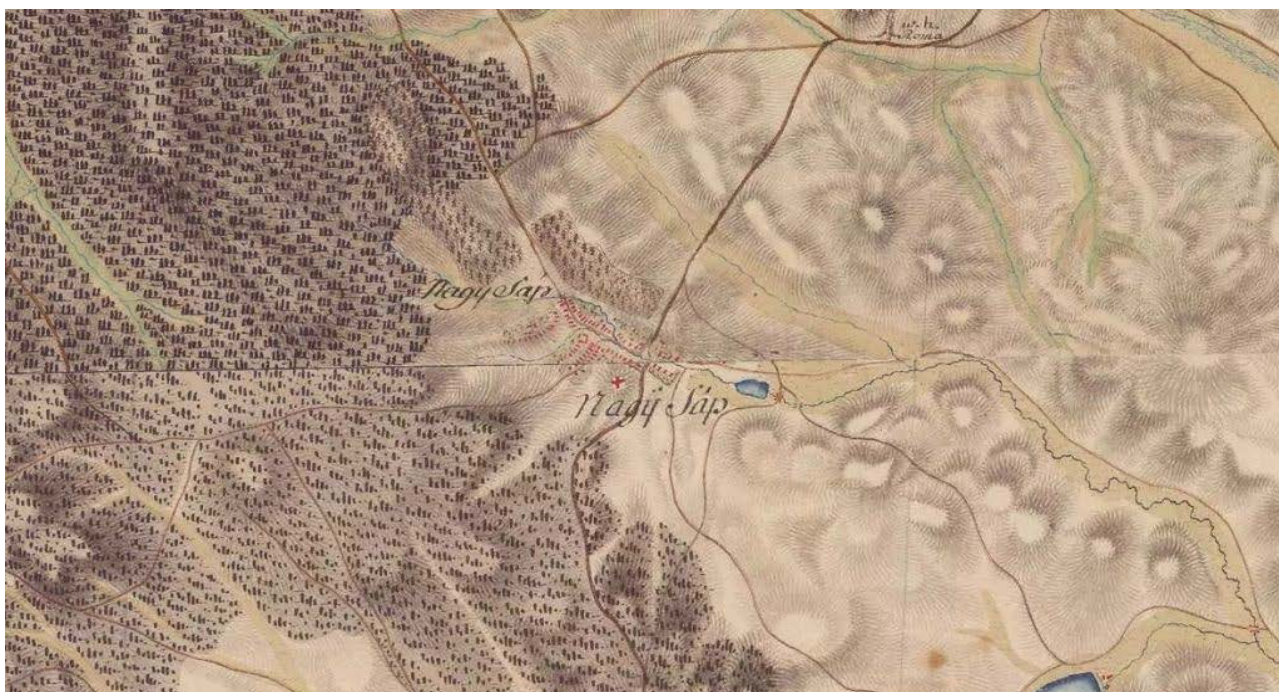

NAGYSÁP BEMUTATÁSA

Nagysáp község Komárom–Esztergom megyében az esztergomi járásban, a Gerecse hegység északkeleti részén a Bajnai-völgyben helyezkedik el. Északról Mogyorósbánya, délről Bajna, nyugatról a Gerecsei Tájvédelmi Körzet, keletről Annavölgy és Sárísáp határolja. A községet a Nagysápi-árok szeli ketté.

A helység neve vitatott eredetű. A sápad, vagy sápaszt igéből válhatott tulajdonnévvé, vagy a Sáp helynév a német eredetű magyar sáf, dézsa, sajtár főnévből alakult át. A "Nagy" előtag különbözteti meg Nagysápot Őrisáptól. Pesty Frigyes a település nevének etimológiáját a következőképp magyarázta: *„Régen a helység vizes, tavas volt. Tökéletes lösz medencében fekszik. Neve ezért lett Nagy Sár. (Ez változott utóbb Nagy-Sáppá).”*

A helyi tréfás adoma szerint a zsellérektől sok adót, „nagy sápot” szedtek, s emiatt lett a falu neve Nagysáp.

Első Katonai Felmérés (1763-1787)

A falu már az őskor óta lakott hely, a község határában feltárt régészeti leletek szerint. A Kerekdomb-majorban őskori cserepeket találtak. A királyi és hercegi birtokként emlegetett Ūrsápot már 1193-ban említi oklevél. A Baar-Kalán nemzettség ősi birtoka (szálláshelye) volt, éppúgy, mint a hozzá tartozó Őrisáp (régiesen: Ūr-Sáp, vagy Őr-Sáp puszta). 1248-ban midőn az e nemzetiségből származó Pósa fia, Nána comes, Petus fia Jóbbal ősi birtokait kicserélte, az utóbbinak Sáp ötödrészét engedte át. 1281-ben e nemzetiségből származó Gergely, Antal és Péter voltak itt a birtokosok. 1332-ben már plébániával bírt. Ezek a középkori települések már csak nevükben élnek. 1526 után folyamatosan pusztult majd el is néptelenedett a község, a török hódoltság kiszélesedésével.

A XVII. század végén 1696-ban Sándor Menyhért alispáné lett a latifundium. Az ő idején kezdett a község újra benépesülni. 1715-re már 29 jobbágy és 11 zsellér család lakta, többnyire magyar anyanyelvűek és reformátusok. Az 1701. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv (visitatio canonica) szerint a helységnek iskolamestere is volt, valamint 10–15 katolikus és 200 kálvinista élt a faluban.

Második Katonai Felmérés (1806-1869)

Az 1732-55. évi egyházlátogatási jegyzőkönyv szerint már 237 katolikus volt fellelhető, valamint báró Sándor Mihály földesúri hatóságát említi meg. 1777-ben készült el a reformátusok iskolája.

A XVI.-XVII. században a község átállt a református vallásra. Mivel a református vallás előírásai szerint minden gyülekezetnek templomot és iskolát kellett állítani, melyet évente vizitáltak, az írásos emlékek ettől kezdve rendszeresek. Az 1784-87-es népszámlálás adatai szerint Sándor Antal báró birtoka. 134 házban 190 család élt, népessége 890 fő volt. A 18. század végén jelentős összetűzésre került sor a Sándor-uradalom és a nagysápi jobbágyok között. Az I. világháború után jelentősebb földosztásra is sor került, s 40 újabb házhelyet is kiosztottak a kenderesi földeken. Földjeinek többségét továbbra is a Sándor – Metternich család bírta egészen az 1930-as évekig. Két középbirtokos, 146 kisbirtokos, 153 törpebirtokos gazdálkodott agyagos földjein.

Jelentős volt a juh, ló és szarvasmarha állománya is. Gazdasági jellegű egyesületei közül a Legeltetési Társulat és a Gazdakör emelhető ki. A kereskedelmet 6 szatócsüzlet és a helyi Hangya Szövetkezet látta el. Iparát 18 kisiparos képviselte. A társadalmi élet az Önkéntes Tűzoltó Egyletben és Polgári Lövészegyletben zajlott. Volt 50 kötetes népkönyvtára, s egyházi testülete is.

A község lakói közül egyre többen találtak megélhetést a bányánál. A II. világháború harcai 1945. március 22-én fejeződtek be a településen. A két világháború áldozatainak csak 1990-ben állítottak emléket. Az eddigi gazdálkodók egy része az 1950-ben alakult Búzakalász MgTsz-ben dolgozott, amely beolvadt a tokodi tsz-be. Mások a Dorog környéki ipari üzemekbe helyezkedtek el. Az önálló tanács 1984-87 között közigazgatásilag Dorog vonzáskörzetéhez tartozott.

A község lakossága állandónak mondható, hiszen területe csak meghatározott népességet tud eltartani. A település arculatát elsősorban a falusi turizmus értékmegőrző, hagyományápoló és közösség formáló szellemisége mentén kívánják formálni felelős vezetői, a Nyugat-Dunántúli építészeti örökség felélesztésével. Ehhez járul hozzá a tradicionális attrakciók nagyszámú jelenléte (szüreti felvonulás, falunap, búcsú) és az itt élők aktív magatartása is.

Településmorfológiai szempontból völgyi falunak tekinthető. A község a Nagysápi-árok völgyében alakult ki, a központban az árok mentén futó közút kiteresedik, az árok két oldalán egy-egy utca helyezkedik el, amelyeken egy sorban épült házsorok a megszokottnál távolabbról néznek egymásra. Itt alakult ki a község főtere, a Köztársaság tér, amelynek jelentős részén szépen gondozott zöldterület található. A tér északnyugati végpontjában, középen a katolikus, a délkeleti szélén, az út egyik oldalán pedig a református templom kapott helyet. Erre a történelmi tengelyre előbb merőlegesen, majd később ezzel párhuzamosan kialakított utcákkal bővült a település. Említést érdemel, hogy a korábban önálló falvak helyén majorságok alakultak, amik turisztikai fejlődési irányok is lehetnek.

ÖRÖKSÉGÜNK

A Szentháromság római katolikus - és a Nagysápi református templom

A református templom (alsó képen látható) 1777-ben épült neobarokk stílusban, a XVIII. századi iskolaépülettel egy időintervallumban. A református egyházközség XVI-XVII. századi eredetű. A szájhagyomány szerint az ellenreformáció idején magánházaknál gyűltek össze imádkozni, bibliát olvasni. A türelmi rendeletet követően szerveződött újra az egyház.

A katolikus templom alapja a Szent Mártonnak szentelt középkori eredetű szentély, melyre Sándor Mihály emelt templomot az akkori (1732) főesperesi vizsgálat eredményeként 1732-35 között. Ezt azonban 1887-ben villámcsapás elpusztította. Helyét ma kereszt jelöli. A ma is látható letisztult, neobarokk, oldaltornyos, egyhajós elrendezésű templomot a Metternich család emeltette 1899-ben, felhasználva a XVIII. századi templom faragott köveit is. A templom északnyugat-délkelet tájolású. Keleti oldalán sekrestye található.

Az épületek nem állnak műemléki védelem alatt, viszont településképi jelentőségük miatt az örökségünk fejezetben szerepelnek.

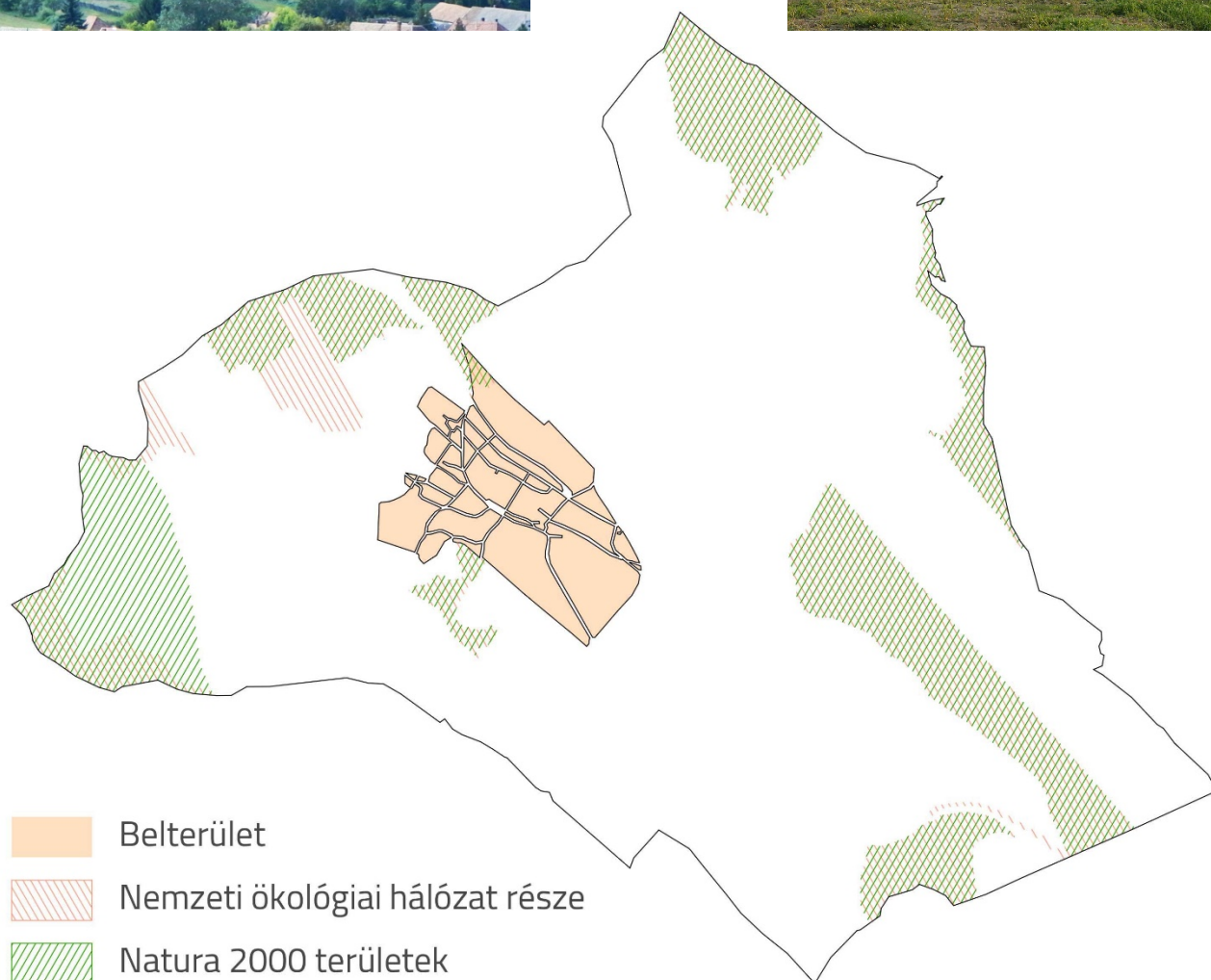

Természeti értékek

A falu határát a Keleti-Gerecse északnyugat–délkeleti irányú, mindössze 160–250 méter magas löszös dombhátai jellemzik. A határában eredő kisebb patakok vizét a Bajnai-, a Bajóti-patak szedi össze, a teraszos eróziós völgyek feldarabolták a térszint, és medencedombsággá formálták.

A sűrű völgyhálózat a nagyméretű erózió következménye. Ezen dombsorok közötti völgyben található Nagysáp, a tájegység legszebb természeti környezetű települése.

Nemzeti ökológiai hálózat része, Natura 2000-es területek, külterületi erdős területek.

ELTÉRŐ ÉPÍTÉSZETI KARAKTEREK BEMUTATÁSA

4

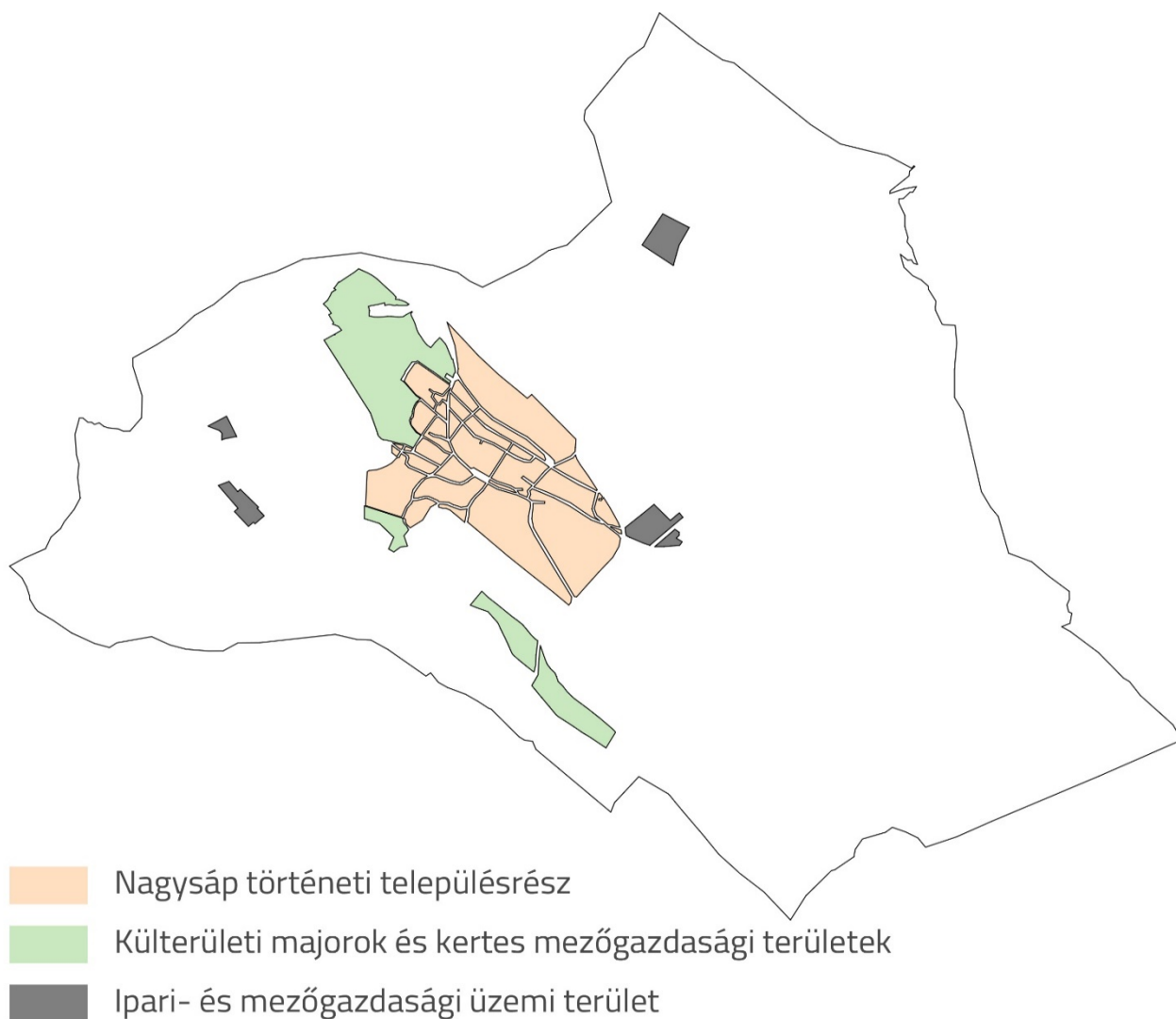
Nagysápon - az arculati jellemzők tekintetében - négy eltérő karakterű területrész különböztethető meg.

Az első, a község belterülete, amely nagy részben lakóépületeket tartalmaz.

A település külterületén találunk (mező-) gazdasági üzemi területeket. Telepítés, arculat szempontjából hasonlóak a külterületi majorok. Ezeknek a területeknek az építészeti megjelenése jelentősen eltér a falu karaktertől, ezért önálló építészeti arculati elemként határoltuk le.

A község külterületi részén, olyan mezőgazdasághoz kapcsolódó területek vannak, amelyekben épületek elhelyezése is történt. Arculati (- és funkcionális) szempontból eltérnek, a fenti két jellemző terület jellegétől, ezért külön karakterként határoljuk le. Ezek a kertés mezőgazdasági területek.

A külterületen mezőgazdasági területek, erdők, vagy Natura 2000-es kategóriájú részek egyaránt találhatóak, amelyeknek beépítése nem várható a jövőben, ezek jelentik a negyedik karaktert.

Nagysáp történeti településrész

Ahogy a bemutatás fejezetben leírtuk, településszerkezeti szempontból meghatározó a község főtere. Legalább ennyire definiálja Nagysáp látképét a falu két szakrális épülete, amelyek kiemelkednek a településközpont többnyire egyszintes lakó-és középület szövetéből. A középületek léptékükben illeszkednek a lakóépületekhez.

A település utcászerkezete javarészből megmaradt eredeti formában, az épületek építészeti formavilága, kora viszont változatos. Jelentősebb számban találunk a II. világháború után épült sáttortetős típusú házból, ugyanakkor a település egykori arculatára utaló, hagyományos lakóházak is jelen vannak, főként a központi részen, és a Kossuth Lajos utcában és környezetében. A központból Bajna irányába, a Tóth János úton már inkább a 80-as évek kétszintes lakóépületei jellemzők.

Nagysáp másik terén, a Szabadság téren kétszintes középületek találhatók. A tengelyre merőleges utcákat, a központtól távolodva, egyre inkább meghatározzák a domborzati viszonyok.

Nagysáp ipari- és mezőgazdasági üzemi területek

A magyar vidék fejlődéséhez szükséges a gazdasági aktivitás. Nagysápon, a településtől keletre találunk egy gazdasági területet, ahol különböző méretű, csarnok jellegű épületek vannak. Északnyugatra lovasklub, gazdasági épülettel, nem messze tőle mezőgazdasági major található.

Ezek a telepek különböznek az általános településképtől, más a telekméret, magasság, telepítés, ezért önálló építészeti karakterként határoltuk le.

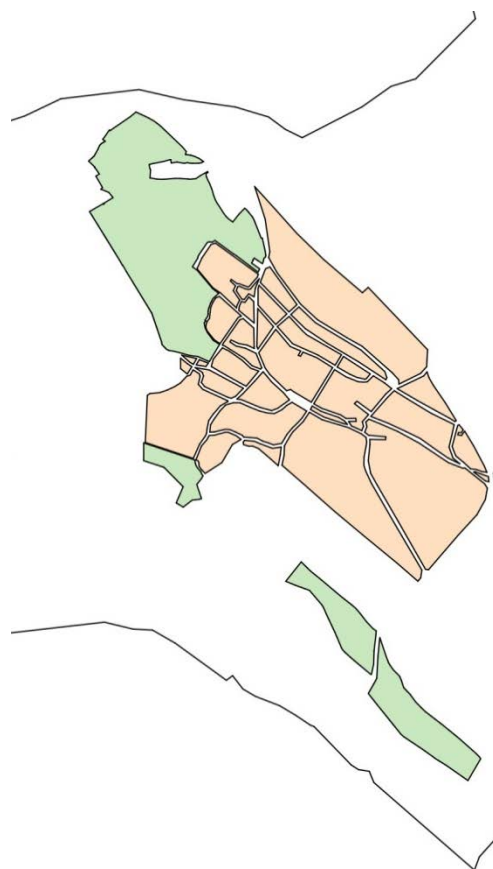

Nagysáp külterületi majorok és kertes mezőgazdasági területek

A község külterületén, három különálló területen, mezőgazdasági műveléshez kötődő kiskertek vannak. A legnagyobb ezek közül, a településtől északnyugati irányban, a domb oldalában helyezkedik el, ahol szőlő (-és gyümölcs) ültetvények vannak, mellettük a tevékenységhez kapcsolódó épületek kapnak helyet. A területről szép kilátás nyílik Nagysápra.

Építészeti szempontból az itt elhelyezkedő épületek eltérnek a faluban lévő hagyományos épületek léptékétől, rendeltetésétől.

A szőlősorok tetején található épületeket kerítések nem választják el, szervesen illeszkednek a tájba.

Nagysáp külterület - beépítésre nem szánt területek

Nagysáp közigazgatási területéből jelentős részt foglalnak el a mezőgazdasági területek. A völgyek réti öntéstalaján szántóföldi művelést folytatnak, de a vizenyős területek rétein szálas takarmányt termesztenek. Hagyományos gazdasági tevékenység a gabonatermelés, bortermelés, az erdőgazdálkodás, és az állattenyésztés. Területének döntő többségét szántóföldek foglalják el, a helyenként vízmosásokkal felszabdalt dombokon szőlőket, legelőket és kisebb erdőt találunk. A sűrű völgyhálózat a nagyméretű erózió következménye.

A külterület egy része a Natura 2000-es terület, egy ennél nagyobb hányada a Nemzeti ökológiai hálózat része.

A védett, valamint a mezőgazdasági művelés alatt álló területek beépítése nem indokolt és nem tervezett.

ÉPÍTÉSZETI ÚTMUTATÓ, AJÁNLÁSOK

5

Általános építészeti ajánlások

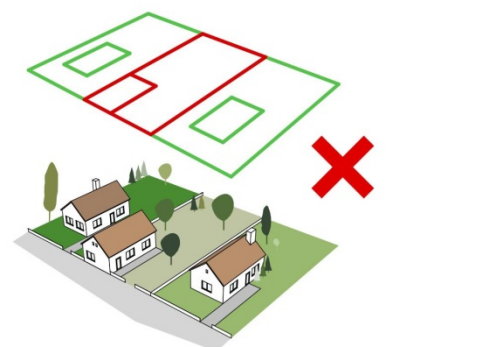
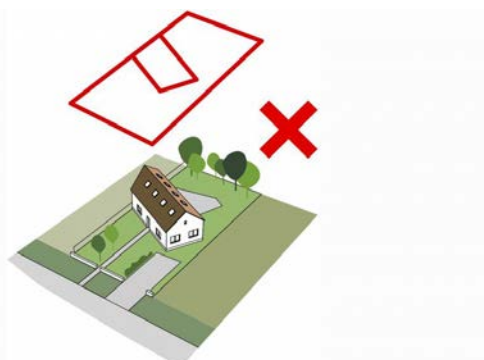
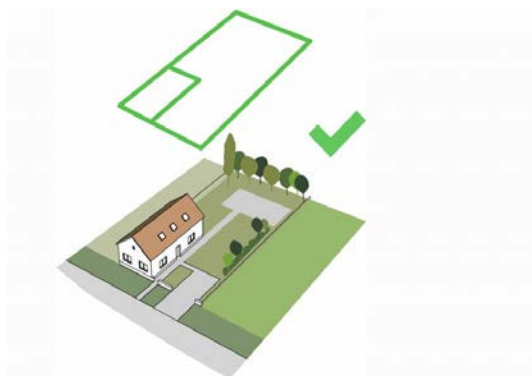
Ebben a fejezetben nem szeretnénk egyoldalúan állást foglalni, leszűkíteni a lehetőségeket, viszont szeretnénk bemutatni, hogyan kerüljük el a legáltalánosabb hibákat.

TELEPÍTÉS

Nagysápra az oldalhatáron álló beépítés a jellemző, a telken belüli elhelyezkedés pedig általában, az utcára merőleges rendszerű. (Kivétel ez alól a köztársaság téren lévő egy-két, kisvárosi karakterű épület.)

Az épületek hossz tengelye nagyrészt az utcára merőleges, idokolatlanul elforgatni ettől a tengelytől nem javasolt.

A lakóházak jellemzően előkertes beépítéssel kerültek kialakításra, az azonos méretű előkertek lényeges elemei az egységes településkének. eltérő beépítés nem javasolt és nagyobb mértékben hátrahúzni, vagy az utcavonalra telepíteni az épületet kerülendő.

Példa a településen megfelelő telepítésre, a sematikus ábrán látható, hogy az utcától azonos távolságra lévő házak harmonikus utcaképet eredményeznek.

TETŐHAJLÁSSZÖG

Nagysáp területén a családi házak tetőhajlásszöge hasonló.

A meglévő épületek közé épülő új háznak hasonló tetőhajlásszöggel kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas, illetve túl alacsony hajlásszögű tetővel rendelkező épületek nem illeszkednek a település utcaképebe.

MAGASSÁG

Törekedni kell arra, hogy egy utcában hasonló magasságú épületek kerüljenek elhelyezésre.

A meglévő épületek közé ékelődő új háznak hasonló magassággal kell épülniük, mint a környezetükben lévők. A túl magas házak nem illeszkednek a falu utcaképebe. Jobbra lent, sematikus ábrán példa a településen épületmagasság illeszkedésére.

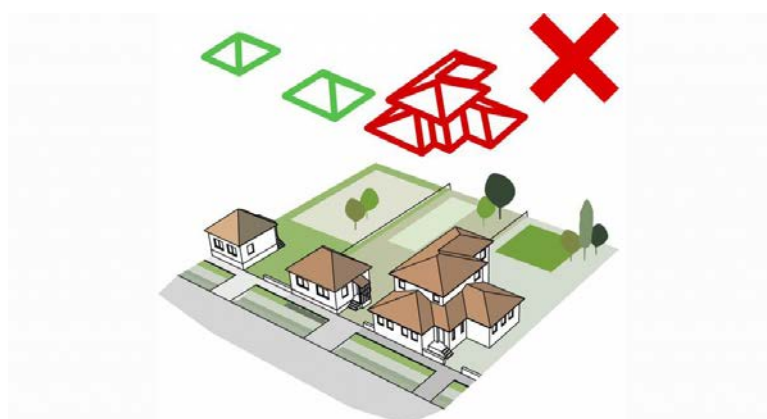
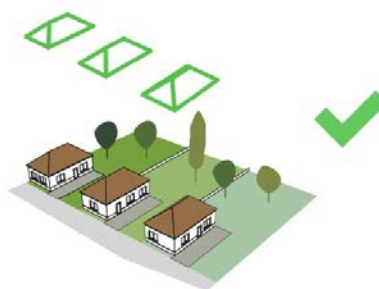
TETŐFORMA

A településen lévő tetőformák főként nyereg-, ritkábban sátoztetők.

Új ház tervezésénél a szomszédok figyelembevételével kell illeszkedni az utcaképhez.

A nyeregtetős házból álló utcába nem kerülhet tördelt, összetett tetőformájú épület, helyette a szomszédoshoz hasonló formát válasszunk.

A hazai gyökerek nélküli „mediterrán” stílusú házak tervezése kifejezetten nem ajánlott Nagysápon.

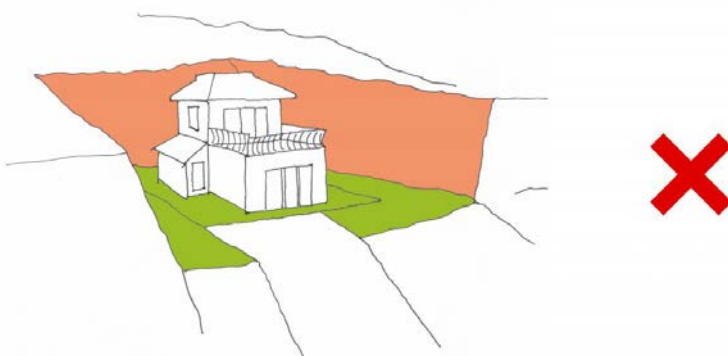

TEREPALAKÍTÁS

Nagysáp község a domborzata változatos.

Az épületek tervezésénél ügyelni kell a terepviszonyoknak megfelelő telepítésre.

Nem megfelelő, ha az épületet belevájjuk a terepbe, nagy árkot képezve.

A sematikus ábrán, példa a településképhez illeszkedő tetőformájú épületre.

SZÍNEK

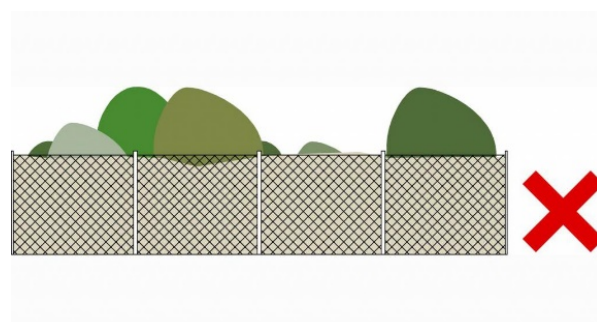
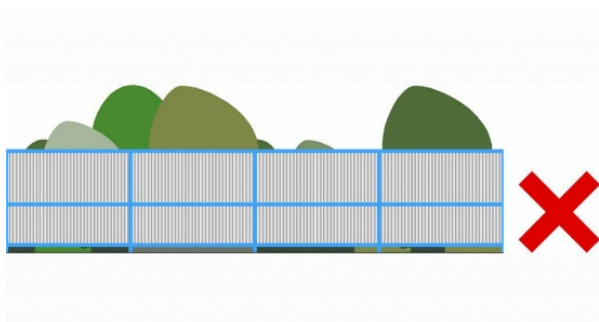
A településen a fehér, vagy világos „földszínek” a jellemzőek. A természetes anyag és színhasználattal egységes településkép jön létre. Az eltérő, kirívó színű épületek nem illeszkednek a meglévő házakhoz.

Nem elfogadhatóak a rikító fémlemezfedések vagy burkolatok sem.

Példa megfelelő színhasználatra. Javasolt a fehér, vagy világos pasztellszínek használata, sötét színű faablakokkal. A bal alsó képen egy, a település szélén található szállásépület látható, ahol a korlátok és az ablakok színe harmonizál egymással és a vakolt felületek színezésével.

KERÍTÉS

Nagyságon az áttört kerítések a jellemzők. Általában fa-, vagy fém anyagú, a régebbiek lábazat és oszlop nélküli kialakításúak, később alacsony, tömör lábazattal, vakolt téglá oszlopokkal kialakított kerítések készültek.

A kezeletlen felületű beton elemes tömör kerítés kerülendő.

A kerítések színhasználatát törekedni kell a ház színével harmonizáló árnyalatok alkalmazására, fakerítésnél a barna tónusai javasoltak.

A teljesen áttört drótfonatos kerítést utcáfronton próbáljuk kerülni.

Jellemző fa-, fémkerítések a településen, lábazattal, oszloppal, vagy ezek nélkül.

Nagysáp községben általában áttört fa-, vagy fémkerítéseket találunk, ezek vizuálisan kevésbé választják el az utcától az előkerti területet, mint a tömör téglá, vagy sűrű lécezéssel kialakított fakerítés.

A településen jellemző, hogy a fakerítés tömör lábazattal és oszlopokkal van kialakítva. A lejtős terepen a terméskövel burkolt beton lábazat támfalként is funkcionál.

A külterületi majorok területének határolására használjunk alacsony lécz-, vagy kőkerítést, áttört kapuval. (Erre példa az alsó két kép, ami nem atelepülésen készült.)

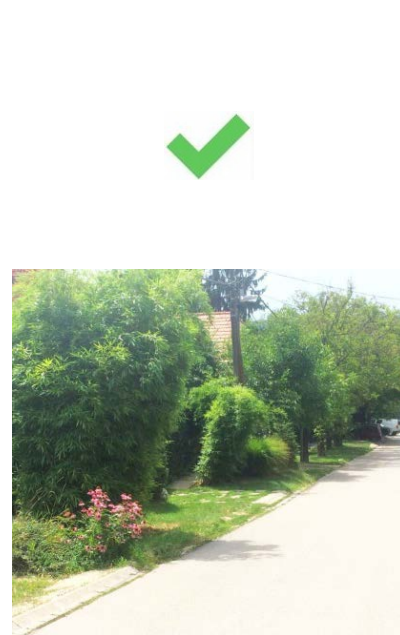

KERTEK

Előkertek, gépkocsi beállók

A településen a kerítés és az utca között zöld sáv található. Településképi szempontból fontos, hogyan alakítjuk ki és gondozzuk ezeket a területeket. A szabadabb utcaserkezet, áttört kerítések következtében a zöldfelület szövetszerűbb kialakítású (jobb oldali kép), a kerítésen belül kialakított előkertek együtt élnek az utcával. Egy-egy szépen megformált kertrészlet az egész utcaépet befolyásolja.

A bal alsó kép nem a faluban készült.

Pihenőkert, udvar

Nagysápon a szalagtelkek hátsó részén lévő területeket több évszázadon át megművelték, így biztosítva a helyben élők megélhetését. Ma is több helyen találunk gyümölcsöst, vagy konyhakertet (Lásd, alsó kép). A XXI. században már vidéken is némileg átalakult az élet, az ember vágyik a pihenésre, melyet leggyakrabban saját kertjében kaphat meg. Ebben segíthet, ha a lakókörnyezetünket igényesen formáljuk.

Szép példák, hátsó- és oldalkert kialakításra a településen.

Ajánlott az őshonos, termőhelyi és táji adottságoknak megfelelő növényfajok telepítése, melyek illeszkednek a település beépítéséhez. Az épített értékeken túl, nagy szerepe van a növényzetnek is a település életében. A növényalkalmazást jelentősen befolyásolja a terület eredeti növénytakarója, mely ebben a térségben az ezüsthársas bükkös és a gyertyános kocsánytalan tölgyes, illetve a vízfolyások mentén az ártéri ligeterdők. Ennek megfelelően a cser- és kocsánytalan tölgy, illetve az ezüsthárs és a bükk a fő állományalkotó fajok, melyeknek fajtái bátran megjelenhetnek a település közterületein és a kertekben egyaránt.

A tölgyfélék tekintélyes méretüknek köszönhetően parkokba javasolhatók, míg az ezüsthárs számos fajtája, például a *'Szeleste'*, a *'Zentai Ezüst'* és a *'Teri'* kisméretűek, szabályos, kúpos koronával rendelkeznek, így kiskerti használat mellett kiválóak akár utcai sorfának is. Másik két őshonos hársunk, a nagylevelű és kislevelű hárs egyaránt jó alkalmazkodóképességűek, szép szabályos koronát nevelnek és rengeteg fajtájuk ismert, melyekkel hangulatos, árnyas kertrészeket alakíthatunk ki és virágzókor illatukkal is elbűvölnek. Ilyenek többek között a kislevelű hárs *'Greenspire'* és *'Green Globe'* fajtái, melyek akár utcafásításra is alkalmasak, valamint a nagylevelű hárs *'Pannónia'* és *'Ági'* nevű fajtái, utóbbi viszont leginkább parkokba való tekintélyes méretének köszönhetően.

A juharok ugyancsak jó várostűrésűkről, alkalmazkodóképességükről és változatos fajtaválasztékukról híresek. A korai juhar kompaktabb fajtái, a *'Fairview'* vagy az oszlopos *'Columnare'* megállja kertben is a helyét, míg terebélyesebb fajtái, például a *'Cleveland'*, *'Crimson King'*, *'Deborah'* inkább parkfának alkalmasak, bár utóbbi kerekded koronájával utcafásításra is használható, őszi lombszínje pedig lenyűgöző. Mezei juharok közül a *'Royal Ruby'* vörösen kihajtó leveleivel, majd ősszel újra vörösbe öltöző lombjával a kert ékessége lehet azon túl, hogy terebélyes koronájával kellemes árnyékot biztosít.

ERKÉLYEK, TORNÁCOK

A magyar népi építészet jellegzetes eleme az oszlopos tornác. A tornác az épülethez viszonyított elhelyezkedése tájegységenként, illetve a tulajdonos vagyoni helyzete függvényében is változó volt. Nagysápon jellemző az oldaltornác, melyből számos szép példát találunk a településen.

Általában jellemző a tornác utca felől történő megnyitása. Az oldaltornác készülhet mellvéddel, és mellvéd nélkül is. A tornác oszlopainak, mellvédjeinek anyaga többnyire vakolt téglá, de találunk faoszlopos megoldást is.

Lent, néhány példa a településen változatos tornáckialakításra.

ANYAGHASZNÁLAT - TETŐK

Településképi szempontból javasolt héjazati anyag a cserép, illetve a 60-as évek után épült épületek esetén a betoncserep is.

Szép példák megfelelő fedési anyagra.

Kerülendő a településképi és egészségi szempontból is káros hullámpala. Kerüljük ugyanazon tetőfelületen különböző fedési anyagok használatát. A képek nem a településen készültek.

AJTÓK, ABLAKOK, KAPUK

Ajtók, kapuk jó példák:

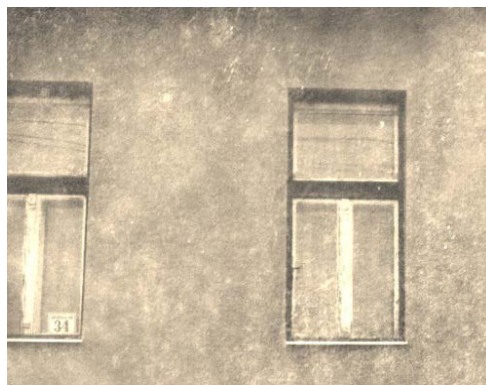
A településen az áttört kerítések részeként, találunk néhány szép fa, illetve fémkaput. Gondos kialakításuk fontos, mert ezek a szerkezetek biztosítják a kapcsolatot az utca és az udvar között. (jobbra egy, a településre jellemző régi kapuoszlop)

Ablakok, ajtók jó példa:

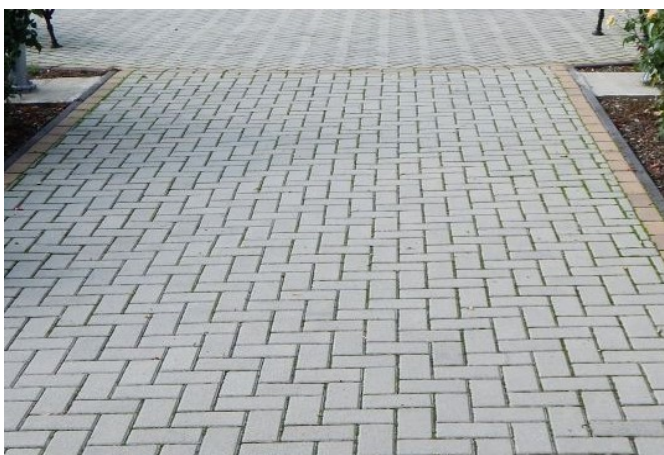
Javasolt a megfelelő arányrendszerű faablakok beépítése a hagyományos parasztházakon, osztott üvegezésű kivitelben. Fent előzménypéldák hagyományos épületekről. Az ablakokra zsalutábla, vagy zsalugáter kerüljön árnyékolónak, a külső tokos fehér műanyag redőny kerülendő. Erre példa a bal alsó kép, amely nem a településen készült.

JÁRDÁK, BURKOLATOK

A Köztársaság téren a beton, aszfalt burkolat helyett javasolt térkő, vagy természetes anyagú burkolatkialakítás. Anyaga lehet természetes kő, bazalt. Szép, erősített kőhíd is található a faluban.

A tér középső részén a burkolat cseréje már megtörtént, lásd, bal alsó kép.

Lehetséges igényes burkolatkiosztás, természetes anyagú kővel gyalogos közlekedésre alkalmas közterületen.

A jobb oldali képek nem a településen készültek.

HOMLOKZATKÉPZÉS

Nagysáp községben a lakóépületek között sok hagyományos karakterű parasztház található, amelyek zömmel a II. világháború előtt, vagy az 50-es években épültek, hasonló stílusban. Az utcára merőleges telepítésű és tetőgerinc kialakítású, nyeregtetős épületek voltak jellemzők.

Az utcai homlokzaton két osztott faablak, a timpanonban füstlyukak, illetve tornácos kialakítás esetén, a tornác megnyitása látszódik. (Baloldalon elhelyezett képek).

Jobbra a katolikus templom oldalhomlokzata, ahol a lakóházak léptékének megfelelő motivumot találunk.

MAI PÉLDÁK

6

Hagyományos épület felújítása, az eredeti stílusjegyek visszaállításával

Nagysápon sok hagyományos parasztházat találunk, amelyek a XX. század első felében épültek. Az eltelt idő folyamán több, kisebb-nagyobb beavatkozáson mentek keresztül, amelyek során az eredeti karakterek megváltoztak.

A népi építészeti értéket hordozó épületek gondos felújítása fontos feladatunk, ezért is illesztettük a TAK-ba az építészet-történeti előzmény bemutatását. A felújítás során ügyeljünk arra, hogy az épület az eredeti stílusjegyeket őrizze meg, ez különösen igaz az utcai homlokzatra. Ne változtassuk meg a homlokzat karakterét más méretű, osztású nyílászáróval, de az utcai homlokzaton ne is falazzunk be ablakot! Tetőtérbeépítés esetén az utca felé csak finom utalás jelenjen meg. Nagyobb ablakfelületet az udvar, vagy a kert felé nyissunk!

Egy Pest megyei községben, a település vezetése úgy döntött, hogy pályázati program keretében, igyekeznek minél több régi épületet felújítani, az eredeti stílusjegyek visszaállításával. A program nagyon látványos eredményeket hozott.

A mai példák között, két épületfelújításról mutatunk képet, ahol a homlokzat eredeti értékeit „visszaadták a településképeknek” (balra a felújítás előtti állapot).

A képekkel a Nagysápon lévő, felújítandó régi épületek tulajdonosainak szeretnénk motivációt, követendő példát adni.

Meglévő épületek:

Meglévő épület („kockaház”) felújítása, a település karakterbe illeszkedően

Nagysápon sok olyan épület van, ami a II. világháború után, títustervek alapján épült. Napjainkban az energiaárak emelkedése következtében, a családi házak hőszigetelése egyre nagyobb teret kap, amely lehetőséget adhat a „kockaházak” újragondolására, nagyobb átalakítások nélkül is.

Az átalakítás, felújítás során törekedjünk arra, hogy az épület a falu, építészeti karakterével, színvilágával harmonizáljon.

Javasolt a házak világos tónusú vakolattal, fa zsalutáblás nyílászáróval, vörös, vagy barna színű cserépfedéssel történő átalakítása.

Nagyobb nyílászárót a belső udvar felé nyissunk, ahol bővítésként fedett, vagy nyitott teraszt is kialakíthatunk.

A képek nem a településen készültek.

Meglévő épületek:

Felújítás után kialakítható példák:

Új építésű lakóházak illeszkedése a településképbe

A településen szép számmal találunk új építésű házakat, melyek telepítésükben és kinézetükben illeszkednek a falu arculatához.

Egy vagy két szintesek, homlokzatuk harmonizál a hagyományos lakóházak és „kockaházak” megjelenésével.

Új ház építésénél vegyük figyelembe a szomszédos épületek elhelyezkedését, az utcafronttól kis előkerttel válasszuk el lakóházunk homlokzatát. Ajánlottak a fa nyílászárók alkalmazása.

Tetőjük legyen nyereg-, vagy sátoztető.

A képeken lévő példák nem a településen készültek, de olyan modern épületeket mutatnak, amelynek építészeti formavilága, léptéke, színe alapján a meglévő környezetbe illeszthető.

A képek nem a településen készültek.

UTCÁK, TEREK

Bajna felől elérve Nagysáp központját, a református templom után az út orsószerűen kettéválik. A két utca között középületek, majd a kiteresedő rész végén a katolikus templom van.

A tér mindkét oldalán épületek vannak, széles zöld sávot körülölelve.

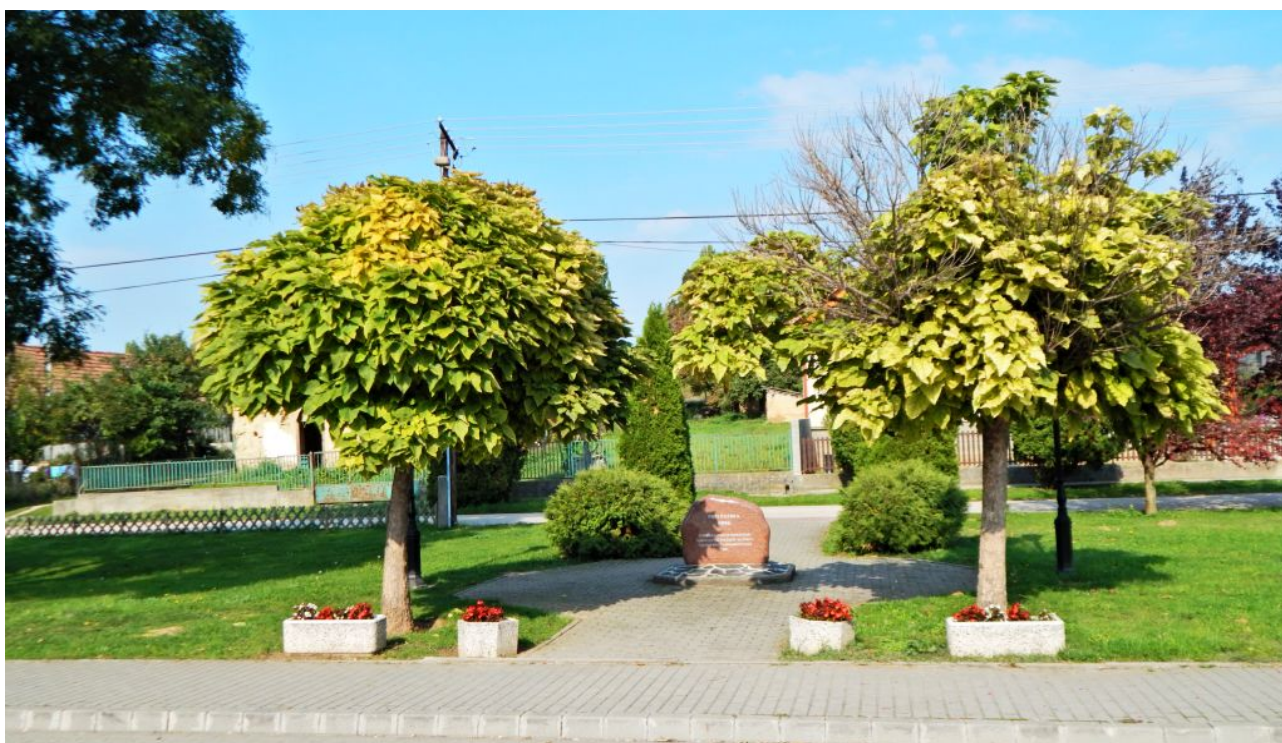
A község többi utcájában általában mindkét oldal beépített, a házak előkerttel csatlakoznak az utcához, ahol az út mellett szintén zöldfelület, vízelvezető árok található.

Parkok, terek, zöldfelületek

Nagysáp központjában, a Köztársaság téren szép parkot találunk. A parkban emlékművet állítottak, a szép zöld környezetben, pedig köztéri padokat helyeztek el.

A Szabadság tér egyik fele is zöldterület jellegű és nagyobb szabad füves terület fellelhető a Damjanich utca és a Szilvásvölgyi út között, melynek parkosítása, hasznosítása értékes közösségi teret eredményezhet.

SAJÁTOS ÉPÍTMÉNYFAJTÁK

8

Parabola antenna, klímaberendezés és más műszaki berendezések elhelyezése a főhomlokzaton kerülendő.

A képen példa látható antenna álcázására. Ma már fenyőfára hasonlító kialakítás is lehetséges, így a településkép nem sérül, beleolvad a környezetébe és nem okoz zavaró látványt.

HIRDETÉSEK, REKLÁMTÁBLÁK

A településközponti részekben a színes fényreklám helyett a hagyományos cégek elhelyezése javasolt.

A színes, nagyméretű molinók, kerülendők. A képek nem a településen készültek.

IMPRESSZUM

NAGYSÁP KÖZSÉG ÖNKORMÁNYZATA

Nagysáp honlapcíme: www.nagysap.hu

Nagysáp e-mail címe: hivatal@nagysap.hu

Nagysáp postai címe: 2524 Nagysáp, Köztársaság tér 1.

Telefon: +36 33 507 920

Polgármester: Balogh Miklós

Főépítész: Farkas István

Főépítész e-mail címe: nagysap@foepitesz.com

SZERKESZTETTE: Farkas István, Németh István, Mórucz László, Horváth Adrienne

SZÖVEG: Németh István, Mórucz László

FOTÓ: Farkas István, Németh István

ÁBRÁK: Lechner Nonprofit Kft.

GRAFIKAI TERVEZÉS: Németh István, Mórucz László

Nagysáp, 2017. november 29.

A kézikönyvben szereplő fotók nem kizárólag a településen készültek!

Az építészeti útmutató, a mai példák és a reklámhordozókkal kapcsolatos témakörökben szereplő javaslatok között, máshol készült fényképeket is beillesztettünk saját adatbázisunkból, hogy olyan mintákat tudjunk bemutatni, amely a település arculatát, karakterét pozitív irányba módosíthatja.

A kézikönyvben kerülendő példaként csatolt fényképek nem a településen szereplő részleteket mutatnak!